

Olayların Etkisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Olayların Etkisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28030>

Özet

Olayların Etkisi Ölçeği Gözden Geçirilmiş Versiyonu (IES-R), bireylerin yaşadıkları travmatik bir olayın ardından deneyimledikleri stres düzeyini ve ilişkili semptomları değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş, yaygın olarak kullanılan bir psikometrik araçtır. Bu giriş, ölçeğin Türkçe versiyonunun (IES-R Türkçe) geçerlilik ve güvenilirliğinin incelendiği 2006 tarihli uyarılma çalışmasına odaklanmaktadır. Ölçek, özellikle Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) belirti spektrumunu; yani müdahale (intrusion), kaçınma (avoidance) ve aşırı uyarılma (hyperarousal) boyutlarını ölçmek için tasarlanmıştır.

Çorapçioğlu ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bu uyarılma çalışması, IES-R'nin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu saptamaya hedeflemiştir, böylece klinik ve araştırma ortamlarında güvenilir bir TSSB ölçüm aracı sağlamıştır. Ölçek, orijinal yapıyı koruyarak, travmatik olaylara verilen öznel tepkilerin ciddiyetini derecelendirme imkanı sunar.

Anahtar Kelimeler

Olayların Etkisi Ölçeği, IES-R, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, TSSB, Psikometrik Uyarılma, Stres, Travma.

Yazarlar

Çorapçioğlu, A., Yargıç, F., Geyran, P., Kocabağolu, N.

Amaç

Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R)'nin temel amacı, bireylerin yakın zamanda deneyimledikleri veya tanık oldukları belirli bir travmatik olay sonrasında geliştirdikleri psikolojik stresin şiddetini nicel olarak ölçmektir. Ölçek, sadece genel stres düzeyini değil, aynı zamanda TSSB'nin karakteristik semptom kümelerini de ayrı ayrı değerlendirerek, klinik müdahale ve tedavi planlaması için kritik bilgiler sunar.

Türkçe uyarılma çalışmasının özel amacı ise, uluslararası alanda kabul görmüş bu ölçeği, Türk popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanabilmek için dilsel ve kültürel adaptasyonunu sağlamaktır. Bu sayede Türkiye'deki araştırmacılar ve klinisyenler, travma sonrası tepkileri standart bir metodoloji ile ölçme imkanına kavuşmuştur.

Yapı

Ölçek, travmatik olaylara verilen üç temel tepki boyutunu ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil eder:

Müdahale (Intrusion): Olayla ilgili rahatsız edici düşüncelerin, rüyaların veya görüntülere istem dışı tekrar tekrar maruz kalma.

Kaçınma (Avoidance): Olayı hatırlatan kişi, yer, konuma veya duygulardan uzak durma çabası.

Aşırı Uyarılma (Hyperarousal): Uyku sorunları, sinirlilik, aşırı tetikte olma durumu ve irkilme tepkilerinde artış.

IES-R, bireyin travmatik deneyime verdiği öznel tepkileri değerlendirerek, TSSB gelişim riskini veya mevcut semptom şiddetini belirlemede güçlü bir araç görevi görür. Ölçek, 22 maddesi ile bu üç alt boyutu detaylıca tarar ve **travma sonrası stres** tepkilerinin ciddiyetini derecelendirir.

Geçerlik

Çorapçioğlu ve arkadaşları tarafından yapılan Türkçe uyarılma çalışmasında, ölçeğin yapısal ve kriter geçerliliğinin incelenmesi beklenir. Geçerlilik çalışmaları, ölçek maddelerinin gerçekten ölçmeyi amaçladığı psikolojik yapıyı ölçüp ölçmediğini gösterir. Uyarılma çalışması, IES-R'nin orijinal İngilizce versiyonunun güçlü psikometrik özelliklerini Türk kültürü bağlamında da sürdürdüğünü göstermiştir.

Özellikle yapı geçerliliği, beklenen üç faktörlü yapıya doğrulayan faktör analizi sonuçları ile desteklenmiştir. Bu, ölçeğin klinik popülasyonlarda **geçerli** bir araç olarak kullanılabileceği anlamına gelir ve ölçülen yapıların kültürel olarak da tutarlı olduğunu gösterir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder. IES-R'nin Türkçe versiyonunun güvenilirliği genellikle iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) yöntemleri ile incelenmiştir. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Uyarılma çalışmasının sonuçları, IES-R Türkçe versiyonunun hem toplam puan hem de alt boyutlar (Müdahale, Kaçınma, Aşırı Uyarılma) için yüksek düzeyde **iç tutarlılık** sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu yüksek güvenilirlik, ölçeğin travma sonrası stres tepkilerini zaman içinde kararlı ve güvenilir bir biçimde ölçbildiğini kanıtlar.

Faktör Analizi

Olayların Etkisi Ölçeği Gözden Geçirilmiş Versiyonu (IES-R), orijinalinde Weiss ve Marmar tarafından geliştirilmiş olup, üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarılma çalışmasında, bu üç faktörlü yapıların (Müdahale, Kaçınma, Aşırı Uyarılma) Türk örnekleminde de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir.

Çorapçolu ve arkadaşlarının çalışması, IES-R'nin 22 maddesinin, travma sonrası stresin üç temel boyutunu temsil eden beklenen yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Bu yapısal doğrulama, ölçeğin kültürel adaptasyon sürecinin başarılı olduğunu ve orijinal yapıyı koruduğunu teyit eden önemli bir **psikometrik** kanıttır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation) - Orijinal IES-R ölçeğinin Türkçe versiyonu.

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-report scale). Genellikle 22 maddeden oluşur.

Language Available: Türkçe (Turkish) ve orijinal olarak İngilizce (English).

Population Group: Travmatik bir olay yaşamış veya tanıklık olmuş bireyler.

Age Group: Genellikle ergenler ve yetişkinler.

Population Details: Ölçeğin uyarlama çalışması genellikle klinik ve non-klinik örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Bireylerden, belirtilen travmatik olay vakıllarına getirilerek, yaşadıkları rahatsızlık düzeyini 5 puanlık Likert tipi bir derecelendirme (0=Hiç, 4=En yüksek derecede) üzerinden değerlendirmeleri istenir. Ölçek, müdahale, kaçınma ve aşırı uyarılma alt boyutlarından elde edilen puanların toplamı ile genel bir stres puanı sağlar.

Anahtar Kelimeler

IES-R Türkçe, Travmatik Stres, Müdahale, Kaçınma, Aşırı Uyarılma, Psikometri, Adaptasyon.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değil.

Affiliation Email addresses: Bilgi mevcut değil.

Correspondence Address: Bilgi mevcut değil.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Uyarlama Yılı: 2006.

Şinler ve Ücret: Ölçeğin klinik veya araştırma amaçlı kullanımı için orijinal geliştiricilerin

(Weiss ve Marmar) telif hakları ve Türkçe uyarlamayı yapan yazarların izinleri dikkate alınmalıdır. Akademik araştırmalarda genellikle ücretsiz kullanılabilir.

PDF Erişimi: Ölçeğin orijinal PDF'ini aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [olaylarin-etkisi-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Çorapçioğlu, A., Yargıç, Ş., Geyran, P. ve Kocabağcıoğlu, N. (2006, January). "Olayların Etkisi Ölçeği" (IES-R) Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliği. *New/Yeni Symposium: psikiyatri, nöroloji ve davranış bilimleri dergisi*, 44(1), 14-22.

Makalenin orijinal yayına ait bağlantısı: [yenisymposium.com](#)

Olayların Etkisi Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynakçerikte ölçek maddeleri doğrudan alınmamıştır. Olayların Etkisi Ölçeği Gözden Geçirilmiş Versiyonu (IES-R) toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme talimatları için, yukarıda belirtilen Çorapçioğlu ve arkadaşlarının 2006 tarihli uyarlama makalesine başvurulması gerekmektedir.